

Implementierung am Beispiel eines Planspiels : Dissertation zur Erlangung des wirtschaftswissenschaftlichen Doktorgrades der wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Göttingen / F. Mohsen. – Göttingen, 2002. – 238 s.

7. Qualifikationsrahmen für Deutsche Hochschulabschlüsse. Zusammenwirken von Hochschulrektorenkonferenz, Kultusministerkonferenz und Bundesministerium für Bildung und Forschung. – 21.04.2005. – 14 s.

8. Wissenschaftsrat: Internationalisierung. – Bonn, 1992. – S. 41–57.

РЕЗЮМЕ

Л. С. Отрощенко. Интернационализация и глобализация высшего образования Германии.

В статье исследованы современные тенденции развития высшего образования Германии, а именно процессы интернационализации и глобализации. Рассмотрены основные формы и характеристики исследуемых явлений: обучение немецких студентов за рубежом, интернационализация содержания обучения, возрастающая инициатива по поддержке международных проектов, повышение возможностей для изучения иностранных языков.

Ключевые слова: интернационализация, глобализация, Германия, система высшего образования.

SUMMARY

L. Otroschenko. Internationalization and globalization of the German higher education.

In the paper modern trends of the German higher education system development – internationalization and globalization processes are investigated. The author considers main forms and characteristics of investigated phenomena, and namely: German students' studying abroad, internationalization of education content, growing initiative on international projects support, opportunities growth for the foreign languages study.

Key words: internationalization, globalization, Germany, higher education system.

УДК 371.4(75)

Л. М. Сірик

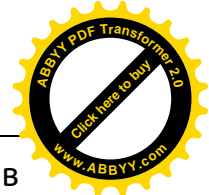
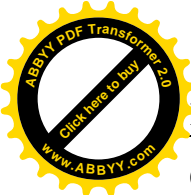
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ПОНЯТТЯ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ» В АМЕРИКАНСЬКІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

У статті розглянуто поняття «педагогічна технологія», його визначення і тлумачення американськими та вітчизняними дослідниками. З'ясовано сутність технологічного підходу до інноваційного навчання.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, інноваційне навчання, модель педагогічної діяльності, освітні процеси.

Постановка проблеми. Орієнтація освіти на розвиток особистісного потенціалу учня і студента змусили середню та вищу школи перейти на інноваційний етап їх функціонування. При цьому процес навчання має бути підпорядкованим основній меті освіти, спільній для української,

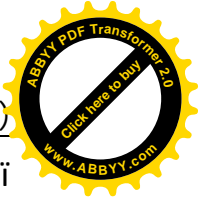
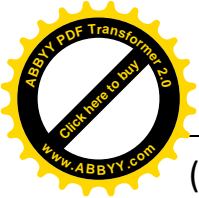

європейської та американської школи, а саме: створення необхідних умов для розвитку і творчої самореалізації особистості впродовж життя.

Педагогіка – це не тільки наука і не тільки мистецтво. Це передусім прикладна дисципліна, так само, як усі прикладні дисципліни, вона не може бути не технологічною.

Сучасна педагогічна наука і практика, з одного боку, потребують збагачення інноваційними ідеями, концепціями і технологіями, тому що сучасне суспільство складне й непередбачуване і вимагає нових підходів і способів формування тих, хто навчається, а з другого – наша освіта має недостатній масив освоєних ідей і концепцій педагогічної діяльності, які розроблені, апробовані і впроваджені в зарубіжній педагогіці, зокрема у США. У зв'язку з цим і виникає проблема вивчення, осмислення і впровадження концепцій і технологій інноваційної освіти, які на сьогодні активно розробляються та застосовуються в освіті США.

Аналіз актуальних досліджень. Сьогодення актуалізує проблему входження України у світовий освітній простір. Передумовою успіху цього є глибоке розуміння педагогами тенденції розвитку освіти, нових освітніх парадигм і моделей здобуття знань. Один із напрямів еволюції сучасної шкільної освіти пов'язаний з використанням інноваційних педагогічних технологій, які забезпечують високу якість навчання і виховання учнів. Термін «педагогічна технологія» з'явився ще у 30-ті роки минулого століття у США, коли були створені перші програми аудіовізуального навчання. За 70 років поняття трансформувалося, проте єдиного визначення педагогічних (освітніх) технологій на сьогодні не існує. Можна лише говорити про певні тенденції наближення різних наукових шкіл до єдиної думки. У багатьох країнах створено потужні наукові центри, які розробляють і впроваджують продуктивні технології навчання і виховання (наприклад, Інститут педагогічної технології у США, Національна рада з педагогічної технології в Англії, лабораторії педагогічних технологій в інститутах АПН України (м. Київ), інститутах післядипломної освіти в Полтаві, Харкові, Одесі та ін.). Сучасні педагогічні технології охоплюють коло теоретичних та практичних питань керування, організації навчального процесу, методів та засобів навчання. Своім походженням вони зобов'язані реалізації педотехнічних ідей, які утверджувалися на початку ХХ століття, зокрема засновниками прагматичної психології та педагогіки

(І. Джеймс, Д. Дьюї, Р. Торндайк, С. Холл), представниками «індустріальної педагогіки» (Ф. Гільберт, Ф. Тейлор). Науково-технічна революція, яка торкнулася всіх галузей науки, техніки, суспільного життя, освіти, наповнює педагогіку новим змістом.

Сучасні вітчизняні науковці активно досліджують педагогічні технології. Так, В. Беспалько [1, 3] визначає педагогічну технологію як змістовну техніку реалізації навчального процесу. Згідно з дослідженнями Г. Селевка, педагогічна технологія – це розділ науки, який розробляє мету, зміст, методи навчання; проектує педагогічні процеси (науковий аспект) [5, 33].

Такі науковці, як Л. Бурков, А. Нісімчук, О. Падалка, І. Підласий, О. Шпак, вбачають користь використання педагогічної технології в тому, що вчителі можуть конструювати навчально-виховний процес на принципах системності, прогнозувати його розвиток, орієнтувати на досягнення кінцевого результату.

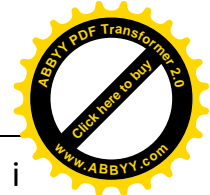
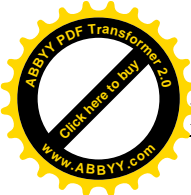
На основі наведених положень, що відображають неоднозначні позиції науковців щодо поняття і змісту педагогічної технології, визначено **мету статті** – узагальнити й порівняти різні визначення поняття «педагогічна технологія», його змісту та сучасного трактування у працях американських і вітчизняних дослідників.

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи та досліджуючи зарубіжні наукові джерела, В. Боголюбов [2, 123–128] визначає, що у трансформації поняття «педагогічна технологія» у західних країнах умовно можна виокремити кілька періодів, пов'язаних насамперед з розвитком аудіовізуального і програмованого навчання у США (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція поняття «педагогічна технологія» в зарубіжній освіті

«technology in education» (40–50-ті роки XX ст.)	technology of education (50–60-ті роки)	educational technology (70-ти роки і дотепер)
«технології в освіті»	«технологія освіти»	«освітні технології»
використання ТНЗ, досягнень інженерної думки у навчальному процесі	опис процесу використання різних засобів (у тому числі технічних) і методів, які забезпечують досягнення попередньо визначеного результату	це система побудови, реалізації й оцінювання процесу навчання, яка враховує особистісні, інструментальні, методологічні засоби його оптимальної організації

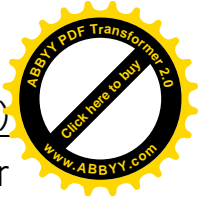
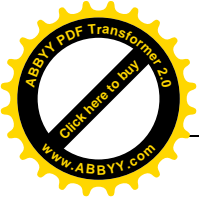
Як свідчать дані табл. 1, розвиток ідей технологізації освіти у США і Західній Європі пройшов шлях від ідеї технології як запровадження ТЗН у навчанні до ідеї технології як організації навчання на засадах системного підходу, створення таких дидактичних систем, у яких раціонально поєднуються всі складники забезпечення успішного навчання – технічні і людські ресурси, час, місце навчання тощо.

Якщо сьогодні звернутися до еволюції поняття «педагогічна технологія», то можна виокремити два напрями в педагогіці: один – орієнтується на всі можливості технічних засобів у навчальному процесі, що постійно розширюються (його можна назвати «технологія в освіті» або «технологія в навчанні»); інший – означає технологію побудови самого навчального процесу і називається «технологія навчання» або «педагогічна технологія».

Першою спробою створити технологічний процес навчання з гарантованими результатами стало програмоване навчання, що виникло у 60-х роках ХХ століття у зв'язку з проникненням ідей кібернетики в педагогіку.

Метою програмованого навчання була оптимізація управління процесом навчання. Програмоване навчання припускає таку організацію навчальної діяльності, за допомогою якої учень чи студент може самостійно здобувати нові знання і вміння. Американський педагог У. Шрамм (W. Schramm) називає програмоване навчання «автоматичним репетитором», «який веде учня шляхом коротких, логічно пов'язаних кроків так, що він майже не робить помилок і дає правильні відповіді, які негайно підкріплюються шляхом повідомлення результату, унаслідок чого учень рухається послідовними наближеннями до правильної відповіді, що є метою навчання». Ось цю ідею повного управління навчальним процесом й успадкувала педагогічна технологія від програмованого навчання [16, 35].

У 1979 році Асоціація з педагогічних комунікацій і технології США опублікувала «офіційне» визначення педагогічної технології: «Педагогічна технологія є комплексний, інтегрований процес, що охоплює людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем і планування, забезпечення, оцінювання і керування розв'язанням проблем, що стосуються всіх аспектів засвоєння знань» [3, 22].

Згідно з дослідженнями американського автора С. Поля (Saettler Paul), термін «педагогічна технологія» стосується самого процесу навчання і виховання, який здійснюється для досягнення запланованих результатів. У самому педагогічному процесі пов'язані інструментальні та методологічні засоби [15, 98].

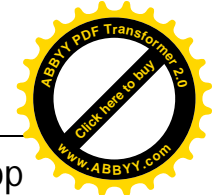
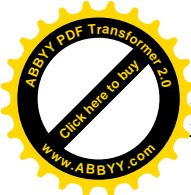
Американський дослідник К. Річард (Clark Richard E.) вважає, що завдяки інноваціям у педагогічних технологіях відбувається заохочення студентського навчання, однак сподівання лише на факти впровадження нових засобів навчання, наприклад комп'ютерних, як правило, не виправдовуються, а за допомогою досконалих педагогічних технологій як вивіреної системи навчання можна досягти успіху в освіті учнів та студентів [10, 445].

Американські дослідники А. Коллінс (A. Collins) і Е. Сканлон (E. Scanlon) уже розглядають педагогічну технологію як розділ науки, що займається розробкою мети, змісту освітнього процесу, а також проектує діяльність педагога й учнів та забезпечує цю діяльність потужним інструментарієм [9, 10].

Подібну думку щодо визначення поняття «педагогічна технологія» можна зустріти у наукових працях російського дослідника В. Беспалька, який вкладає в це поняття змістовну техніку реалізації навчального процесу, спрямовану на проектування й опис процесу формування особистості учня, для досягнення попередньо спланованого результату навчання [1, 3].

Американські дослідники Б. Джойс (B. Joyce), М. Вейл (M. Weil), Е. Калгоун (E. Calhoun) зійшлися на думці про те, що поняття «педагогічна технологія» – це розділ науки, який розробляє цілі, зміст, методи, засоби навчання, розробляє педагогічні процеси, які застосовуються для досягнення намічених результатів. Сьогодні відбувається широке впровадження нових засобів навчання, особливо, комп'ютерних. Однак науковці дійшли висновку про те, що застосування комп'ютерних засобів навчання має бути підпорядкованим меті навчання, а не займати основне місце в навчанні [12, 24].

У наближенні до такого розуміння сучасної педагогічної технології проводять дослідження Л. Бурков, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, І. Підласий, О. Шпак.

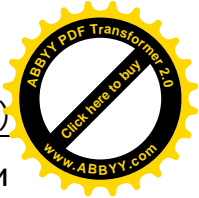
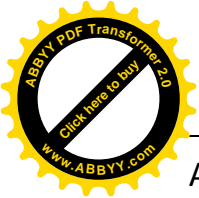
Американські дослідники М. Стефен (M. Stephen) і Р. Троллоп (Trollop R. Stanley) сходяться на думці про те, що педагогічна технологія – це творча наука, яка заснована на колекції різних цікавих досягнень і базується на теоретичних знаннях з різних дисциплін (психології, соціології, філософії, комп'ютерних наук), із додатком експериментальних знань з освітньої практики. Педагогічна технологія націлює на вдосконалення освіти. Вона сприяє навчальному процесу та вдосконаленню освітніх систем, підвищуючи їх ефективність і продуктивність [8, 12].

Американський дослідник Т.Андерсон (Anderson T.) стверджує, що педагогічна технологія використовується для покращання та вдосконалення освіти. Це систематичний багатогранний процес, що створює інструктивну і процесуальну складові навчання, які спрямовані на покращання освітньої діяльності.

Освітня технологія інколи відома під назвою інструкційної технології або навчальної технології. На думку Т. Андерсона (T. Anderson), педагогічна технологія – це стратегії, навідні правила, методи, засоби, які використовуються для того, щоб покращити ефективність освітньої системи, за допомогою розв'язання низки проблем навчання й виховання [7, 24].

Подібну думку про визначення педагогічної технології можна зустріти в американській «Енциклопедії освітніх технологій»: це систематичний, багатогранний процес, що створює інструктивну і процесуальну складові навчання [11, 173].

Відповідно донаукового джерела «Handbook of Human Performance Technology» слово «технологія» означає «прикладну науку», воно походить від грецького «techné», що означає ремесло або мистецтво. Інше слово «technique» такого ж походження теж може використовуватися, коли ми розглядаємо галузь освітньої технології. Сучасна освітня технологія об'єднує алгоритмічні та евристичні процеси. Доцільність цього об'єднання підтверджується американськими дослідниками Г. Столовік (Harold Stolovich), Е. Кінс (Erica Keeps), Д. Першінг (James Pershing) [13] і відомим російським дослідником А. В. Хуторським. Згідно з його дослідженнями алгоритмічні процеси застосовуються у випадку відсутності навичок самоорганізації продуктивної діяльності школярів та студентів в отриманні якісного освітнього продукту. Алгоритмічні процеси мають на меті допомогти у поетапній підтримці творчості тим, хто навчається.

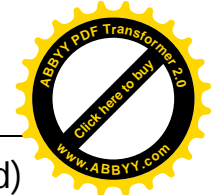
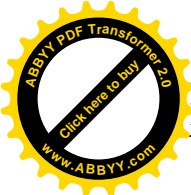
А. В. Хуторської успішно застосував у своїй роботі алгоритмічні процеси для учнів з виконання ними різних видів евристичних діяльностей: дослідження об'єктів, конструювання правил і закономірностей, проведення наочних демонстрацій, постановка цілей, здійснення рефлексії та інших видів творчих робіт. Застосування алгоритмів і правил само по собі не є ознакою продуктивного або репродуктивного навчання, воно визначається специфікою і результатом діяльності, яку задає алгоритм. Опорні технологічні рекомендації – найважливіший засіб організації творчої роботи учнів, орієнтовна основа їх діяльності. Алгоритмізація дій у цьому випадку не заважає, а спонукає до індивідуальної самореалізації учнів. Передані учням репродуктивні способи дій дозволяють їм творити на технологічній основі з гарантованим результатом [6, 182].

Вітчизняний дослідник Г. Селевко, на наш погляд, продуктивно розвиває положення зарубіжних і вітчизняних авторів, відзначаючи те, що педагогічна технологія – це дійсно розділ науки, який займається розробкою мети, змісту, методів навчання; проектує педагогічні процеси (науковий аспект). Крім того, педагогічна технологія – це досконалий опис самого процесу навчання і виховання для досягнення визначених результатів (процесуально-описовий аспект). Педтехнологія – це сам педагогічний процес, у якому пов'язані особистісні, інструментальні, методологічні засоби (процесуально-дієвий аспект) [5, 33].

Отже, вивчивши американські джерела, можна дійти думки про те, що витоками педагогічної технології стало програмоване навчання, яке веде учня шляхом коротких, логічно пов'язаних кроків, у результаті чого учень рухається послідовними наближеннями до правильної відповіді.

Американських науковців, які займаються розробкою та впровадженням педагогічних технологій, можна поділити на кілька груп:

– А. Коллінс (A. Collins), Е. Сканлон (E. Scanlon), В. Джойс (B. Joyce), М. Вейл (M. Weil), Е. Калгоун (E. Calgoun) сходяться на думці про те, що «педагогічна технологія» – це *розділ науки*, який займається розробкою мети, змісту, розробляє педагогічні процеси, які застосовуються для намічених результатів;

– С. Поль (S. Paul), Т.Андерсон (T. Anderson), К.Річард (K. Richard) розглядають «педагогічну технологію» як системний багатогранний процес, що створює *інструктивну* і *процесуальну* складові навчання, які спрямовані на покращання освітньої діяльності;

– М. Стефен (M. Stephen), Р. Троллоп (R. Trollop) розглядають «педагогічну технологію» як творчу науку, яка базується на колекції різних цікавих досягнень і на теоретичних знаннях з різних дисциплін (психології, соціології, філософії, комп'ютерних наук) і націлює на вдосконалення освіти.

– Г. Столовік (H. Stolovich), Е. Кіпс (E. Keeps), Д. Першінг (J. Pershing) сходяться на думці про те, що алгоритмічна діяльність сьогодні поєднується із пізнавально-творчою діяльністю, отже, сучасна освітня технологія об'єднує алгоритмічні та евристичні процеси.

У визначенні і розкритті сутності педагогічної технології вітчизняними дослідниками можна виокремити кілька важливих положень, а саме:

– Педагогічна технологія – це змістовна техніка реалізації навчального процесу (В. П. Беспалько).

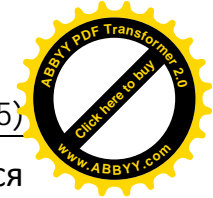
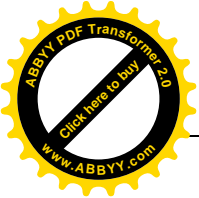
– Педагогічна технологія – це пов'язані в одне ціле методи, форми, засоби, способи, матеріальні ресурси, які забезпечують цілі; технологія – це все, що знаходиться між ціллю та результатами (І. П. Підласий) [4, 13].

– Педагогічна технологія є змістовним узагальненням, що вбирає зміст усіх визначень різних авторів (джерел). Педагогічна технологія може бути представлена науковим, процесуально-описовим і процесуально-діючим аспектами (Г. К. Селевко).

Висновки. Отже, у дослідженнях американських авторів можна вважати цінним визначення педагогічної технології як системи тісно пов'язаних компонентів, які включають мету, як прогнозований результат діяльності, зміст діяльності, людські і технічні ресурси.

Важливим у поглядах американських дослідників є виявлення *інструктивних* і *процесуальних* складових навчання, які спрямовані на покращання освітньої діяльності, а також необхідність поєднання алгоритмічної та евристичної діяльності педагогів та учнів.

Разом з тим в американській педагогічній літературі не виявлено фундаментальних досліджень освітніх технологій як завершених систем з аналізом досвіду їх упровадження у практику.

На відміну від цього, дослідження вітчизняних авторів відзначаються створенням завершених на методологічному, теоретичному і методичному рівнях педагогічних технологій. Про це свідчать дослідження В. Беспалька, О. Пехоти, І. Подласого, Г. Селевка, А. Хуторського. За всіх різноманітних поглядах цих авторів їх об'єднують кардинальні положення про педагогічну (освітню) технологію:

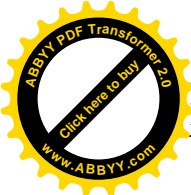
а) це складна багатогранна, науково обґрунтована педагогічна система навчання (виховання);

б) її структура, як правило, включає такі елементи: концептуальні основи, важливі елементи змісту навчання (виховання): мотиви, мета, завдання, відбір навчального матеріалу; сам технологічний процес: етапи, методи, форми, засоби навчальної діяльності педагога й учнів; діагностика перебігу й результатів навчального процесу, його корекція та оцінювання; прогнозування на основі досягнутих результатів та виявлених недоліків наступного етапу навчальної діяльності.

У сучасних інноваційних технологіях, які випробовуються вітчизняними і американськими вченими, пріоритетне місце починає займати пізнавально-творча (евристична) діяльність педагога й учнів, що органічно поєднується з алгоритмічними та інструктивними операціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. И. Слагаемые педагогической технологии / В. И. Беспалько – М. : Педагогика, 1989. – С. 3.
2. Боголюбов В. И. Педагогическая технология: эволюция понятия / В. И. Боголюбов // Советская педагогика. – 1991. – № 9. – С. 123–128.
3. Освітні технології : навч.-метод. посіб. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
4. Подласый И. П. Педагогика : учеб. / И. П. Подласый. – М. : Юрайт-Издат, 2009. – 540 с.
5. Селевко Г. К. Современные образовательные технологи : учеб. пособ. / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – С. 14–33.
6. Хуторской А. В. Эвристическая дидактика / А. В. Хуторской – М. : Изд-во МГУ. – 480 с.
7. Anderson T. (2003): Recent developments and research questions. In Michael G. Moore and William G. Anderson, (eds.) Handbook of Distance Education, Mahwah: Erlbaum, ISBN 0805839240. – Режим доступу : www.edutechwiki.unige.ch/.../Educational_techn.
8. Alessi Stephen. M. & Trollop, Stanley. R., (2001) Multimedia for Learning (3rd Edition), Pearson Allyn & Bacon, ISBN 0-205-27691-1. – Режим доступу : www.edutechwiki.unige.ch/en/Essential_reading.

9. Collins A. (1992: 24). Towards a Design Science of Education // E. Scanlon & T. O'Shea (eds.), *New Directions in Educational Technology*. Berlin: Springer Verlag. – Режим доступу:
www.allancollins.northwestern.edu
10. Clark Richard E. 1983. «Reconsidering Research on Learning from Media.» *Review of Educational Research* 53 (4): Р. 445–449. – Режим доступу :
<http://www.answers.com/topic/hinder>.
11. Encyclopedia of Educational Technology, Р. 173. – Режим доступу:
www.answering-ansar.org.
12. Joyce B., Weil M., Calhoun E.: *Models of teaching*, 6th edition, Allyn & Bacon, 2000. ISBN0205389279. – Режим доступу:
http://edutechwiki.unige.ch/en/Essential_reading
13. Harold Stolovich, Erica Keeps, James Pershing «*Handbook of Human Performance Technology*» 3rd ed, 2006. – Режим доступу: www.amazon.com/Handbook-Human-Perfo.
14. Richey R. The Association for Educational Communications and Technology (2008). Reflections on the 2008 AECT Definitions of the Field. *TechTrends*. 52(1) 24-25. – Режим доступу: http://www.ct4me.net/technology_integr.htm
15. Saettler Paul. 1968. *A History of Instructional Technology*. New York : McGraw Hill, Р. 98. – Режим доступу:
<http://books.google.com.ua>
16. Schramm W. *How Communication Works*. // *Process and Effects of Mass Communication*. / Ed.: W. Schramm. – Urbana: University of Illinois Press, 1954. P.35. – Режим доступу:
www.info-works.com.ua

РЕЗЮМЕ

Л. М. Сирьк. Понятие «педагогическая технология» в американской и отечественной педагогике.

В статье рассмотрено понятие «педагогическая технология», его определение и толкование американскими и отечественными исследователями. Определена сущность технологического подхода к инновационному обучению.

Ключевые слова: технология, педагогическая технология, инновационное обучение, модель педагогической деятельности, образовательные процессы.

SUMMARY

L. Siryk. Conception «pedagogical technology» in american and national pedagogy.

In the article it is considered a conception «pedagogical technology» and its definition and explanation by american and national researchers. It is determined the core of technological approach to innovative studying.

Key words: technology, pedagogical technology, innovative learning, the model of pedagogical activity, educational processes.